Pètur Thorstensen.
De scirpis in Dania
sponte nascentibus.
1770.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

SCIRPIS
IN DANIA SPONTE NASCENTIBUS,

QVAM

PUBLICO OPPONENTIUM EXAMINI SUBMITTIT

PETRUS THORSTENSEN,

PARTES DEFENDENTIS ORNANTE

NICOLAO MOHR,

STRENUISSIMO MEDICINÆ CULTORE.

IN AUDITORIO

COLLEGII MEDICEI.

DIE DECEMB. MDCCLXX.

HAFNIÆ,

typis Viduæ A. H. Godiche, S. R. M. Univerſit. Typograph.

L. B.

Dissertationem pro stipendio, qvo fruor, mediceo exhibiturus, specimen tibi botanicum offerre, statim mecum reputavi, cum vero mihi nullæ ad manus erant describendæ plantæ, ab aliis authoribus nondum descriptæ, qvem etiam laborem meas omnino vires superare credebam, satius fore judicavi, si plantas qvasdam ab aliis speciatim descriptas colligerem, ultro describerem & juxta methodum linneanam disponerem. Hac igitur vice Scirpos in Dania nascentes speciminis loco describendos suscepi. Qvod qvidem specimen,

 si ni-

ſi nimis tibi viſum fuerit immaturum, indulgeas qvæſo his noſtris laboribus, utpote primis in campo botanico ſuſceptis; Ea enim, qvæ forſan nimis imperfecta occurrunt, vel qvæ plane deficiunt, inejusmodi deſcriptionibus tamen obſervanda, alia vice magis correcta & accurata tibi proponere pollicemur.

Sicut *Scirpo* varia apud antiqviores impoſita erant nomina, ita varios tenebat claſſes & ordines, ſecundum methodum authorum in claſſes & ordines plantarum deſtingvendas, ſic *Scirpus* invenitur

Secundum *Hermanni* methodum inter *Staminoſas*, *non culmiferas*:

Secundum *Boerhavii* methodum inter *monocotyledones apetalos caule teretiuſculo medulla fungoſa*;

Secundum *Ruppii* methodum inter *Stamineos*,

Secundum *Raji* methodum inter *graminibus affinia*.

Secundum *Tournefortii* methodum inter *flores apetalos collectos* in *capitulum ſqvamoſum*.

& Secundum celeberrimi *Linnæi* methodum maxime uſitatisſimum, locum tenet inter *triandros monogynias*, hancqve methodum ut maxime ſyſtematicam ejusqve ſubdividendi & deſcribendi formam in hac ſecutus ſum diſſertatione.

Scirpus Tournefort 300. *Scirpo Cyperus Mich.* 31.

Calyx. univalvis in *amento* imbricato ſqvamis ovatis, plano inflexis flores deſtingventibus

Corolla

Corolla nulla.
Stamina, *filamenta* tria *Antheræ* oblongæ
Piſtil: Germen minimum, *Stylus* filiformis, *Stigmata* tria capillaria
Per. nullum
Semen unicum triqvetrum accuminatum, ſubnudum, pilis minimis calyce brevioribus baſi inſertum.

Dantur inter calamaria varia genera, qvæ peregrinis ſtudio botanico cum *Scirpis* facile confunduntur, qvare inanteceſſum accuratius illa determinare criteria, qvibus *Scirpus* vel *Genus Scirpi* ab aliis differt, qvibus convenit, illaqve genera *Scirpo* convenientia enumerare necesſum duco

α) *Cyperus* maximam inprimis cum *Scirpo* habet ſimilitudinem & affinitatem, & tantam qvidem, ut celeberrimus *Linnæus* dubius hæſerit, num illa ſeparet, v. conjunget.
Conven. Cyperus habet calycem univalvem, Corollam nullam, ita *Scirpus.*
Disconv. Cyperus habet amentum diſtichum & Semen nudum. *Scirpus* e contrario amentum undiqve imbricatum, qvæ nota generica infallibilis eſt ad diſtingvendum a *Cypero*: Semenqve pilis minimis inſtructum.
β) *Carex* cum *Scirpo* in multis magnam habet ſimilitudinem.
Conven. Carex habet calycem univalvem in amento imbricato & nullam corollam,
Discon. E contrario gaudet criteriis ad diſtingvendum a Scirpo ſufficientibus, nam in carice, ſunt flores maſculini & fæminini diſtincti, qvare & locum

 tenet

tenet ſyſtematicum in claſſe vigeſima prima monoecia dicta & ſemen obveſtitum nectario bidentali, hæ duæ ſunt certisſimæ & ad *Scirpum* a *carice* diſtingvendum infallibiles notæ.

Eriophorum cum Scirpo in multis convenit, in paucis vero diſcrepat:

Conv. Gaudet calyce univalvi in amento imbricato & nulla corolla,

Discon. Semen e contrario Eriophori Lanigerum eſt unica infallibilis nota, nam villis gaudet longisſimis calyci multo longioribus, cum Scirpi Semen pilis raris minimis & ſupra calycem minime elatis inſtructum eſt.

Numerus ſpecierum ſub hoc genere complexarum ad viginti qvatuor indagatus, & diſtinctæ, mox apparentes notæ characteriſticæ anſam dederunt celeberrimo Linnæo variis ſeqventibus neceſſariis ſubdiviſionibus, qvas enumerare neceſſarium.

Dantur igitur Scirpi α Spica unica
β Culmo tereti polyſtachio
γ Culmo triqvetro panicula nuda
δ Culmo triqvetro panicula foliacea

Noſtra Daniæ littora varias nobis præbent ſpecies ad has pertinentes ſubdiviſiones, ad qvas enumerandas illarumqve notas ſpecificas exacte determinandas me converto.

α) *Scirpi Spica unica*

1 *Scirpus paluſtris danic.* Sif med Heſterumpes Knoppe German. Sumpfbinſen, colbigter binſen, Svecis Knappſaff, Bahuſis, Salta.

Scirpus

Scirpus eqviſeti capitulo majori Scheuz. Hiſt 360
Scirpus — — — *alter* — 361
Juncellus Cyperoides, capitulo ſimplici J. Læſ. Flor. Pruſ. 1 - 30
Juncus capitulis eqviſeti major Bauh. pin. 12 that. 187
Scirpus culmo tereti nudo, ſpica ſubovata terminali Lin. flor. Svec. 41 - 42

Radix repens, fibroſa, lineas tres qvatuorve craſſa, fibrisqve conſtat nigris fuſcis & albis, intus ligneis.

Culmus, erectus, teres, nudus, ſubtilisſime ſtriatus, ſesqvipedalis imo bipedalis altitudinis, lineæ unius & duarum etiam dimiduæ ad baſin craſitiei, dehinc ſenſim attenuatus. Interne medulla valde laxa, membranulisqve conſtans fuſcis, itaqve mollis, ut veluti cavus totus eſſe videtur, inde a radice usqve ad triunciale ſpatium, duabus plerumqve tunicis veſtitus, plus minus membranaceis.

Culmi ſumitati inſidet

Amentum oblongum, ſubovatum, acuminatum, denſisſime imbricatum, lineas qvatuor aut ſemunciam longum & unam cum dimidia latum. *Sqvamæ* ovatæ acuminatæ concavæ & membranaceæ lineam unam longæ, dimidiam fere latæ, baſi albicantes, carina ſubfuſca.

Stamina, filamenta tria filiformia longitudine ſqvamarum. qvarum baſi inſerta, Antheræ oblongæ ſubulatæ,

Piſtil Germen ſubovatum minimum
Stylus capilaris calyce brevior, Stigma bifidum

Semen ſubrotundum ovatum, definit in acuto nigro appendice, ad baſin raris villis inſtructum.

Locus

Locus habitat undiqve in Daniæ fluviis locisqve inundatis Medio Junii, ad finem floret, & initio augusti semen, gerit maturum.
Usus Suibus recens pabulum est gratissimum.

II. *Scirpus acicularis* danice Naal Sif German *Moosbinsen* Svec. *Naal-Saf.*
Scirpus magnitudine aciculæ Flor. Lap. 21
Scirpus omnium minimus capitulo longiori Tournef. inst. 528
Scirpus minimus spica breviori sqvamosa spadicea Scheuz hist. 364
Juncus parvus palustris cum parvis capitulis eqviseti Raji hist. 1306
Scirpus culmo tereti nudo setiformi, spica ovata bivalvi, terminali, seminibus nudis Lin. Fl. Svec. 43.
Radix tenuis minima constans fibris tenuibus fuscis aut nigricantibus.
Culmus, teres, minimus, vix superans tripollicarem longitudinem, & duplam setæ eqvinæ crassitiem plus minus, semunciam super radicem vestitur vagina membranacea amplexicauli truncata, nunc dilutius nunc obscurius fusca.
Culmi summitati insidet
Amentum ovatum, minimum, lineas duas aut tres longum, utrinqve aliqvantisper mucronatum, & lineam unam cum dimidia latum, duabus constans glumis exterioribus, præ cæteris conspicuis propter magnitudinem, reliqvæ internæ absconditæ, & densius imbricatæ in dictas duas glumas latent.

Stamina

Stamina filamenta tria minima longitudine glumæ. Anth. minimæ.

Piſtil. tenuisſimum cirroſum Stigma trifidum

Semen triqvetrum minimum.

Locus habitat ad ripas fluviorum & lacuum, ſæpius ſub ipſa aqva enundatur, in inſula amagriæ & qvamplurimis Daniæ palludoſis locis freqvens.

III. *Scirpus fluitans* Svec. *Mooſa Taf* Danic. Siſ med rødagtige Blomſtere.

Scirpus foliis linearibus planis alternatim faſciculatis ſpica terminali Gvett. Stamp. 141.

Scirpus caule folioſo flaccido, ſcapis alternis capitatis Roy Lugdb. 49. Sauv. monsp. 9.

Scirpus eqviſeti capitulo minori. T. Scheuz. gram. 365 t. 7. fig. 20.

Juncellus capitulis eqviſeti, minor fluitans Bauh pin. 12. prodr. 23, theath. 187.

Gramen junceum clavatum minimum Raj hiſt 1310. Moriſſ. hiſt. 3. p. 230. fig. 8. t. 16. f. 31. Pluch. alm. 180. t. 35. fig. 1.

Scirpus culmis teretibus nudis alternis caule folioſo flaccido Lin. ſpec. pl.

Radix geniculata ſtriata fibroſa ſubfuſca

Culmus, geniculatus, defuſus, teres, folioſus, ramoſus, a ſingulo culmi geniculo, ſemi pollicem ab invicem diſtanti, oritur folium fere unciale ſtriatum glabrum, vagina amplexicauli ſtriata glabra, lineas tres qvatuorve circiter longa inſtructum, in obtuſciuſculum mucronem terminatum.

Amentum ſubovatum, longitudine fere unicale a medio dorſo, ad alterutram oram lineæ trientem plus minus latum.

Stamen filamenta tria capillaria anth. minimæ
Piſtil minimum. Stig. trifidum.
Semen oblongum compreſciculum pallidum & albicans lineam dimidiam longum ad baſin anguſtum dehinc verſus mucronem ſenſim dillatatum.
Locus habitat in Dania ad littora Lacuum.

Scirpi

β Culmo tereti polyſtachio

Scirpus lacuſtris Dan. Stoer Sif. Germ. Teich binſen. Svec. *Sio-ſaf.* Upland. *Kalvaſs.*
Scirpus ſpicis copioſis. Roy Lugdb. 48.
Juncus maximus, ſ. Scirpus major. Bauh. pin. 12. theatr. 178.
Scirpus culmo tereti nudo, ſpicis pluribus peduncalatis terminalibus Linn. Flor. Svec. 40. Sp. pl. 48.
Radix perennis valida, ſemunciam, qvandoqve unciam craſſa, repens. A radice primo prodeunt radiculæ, ex his radiculis iterum fibræ tenuisſimæ, albicantes, nigræ & ſubfuſcæ, qvæ per radicularum longitudinem, denſisſime ſunt protenſæ. Radix interne medulla ſpongioſa, externe tunica, fuſca & in fibras tenuisſimas fisſa tota tecta.
Culmus ſtrictus, teres nudus, enodis, paniculatus, interne medulla ſpongioſus, facile compresſibilis & a cortice ſeparabilis, ad baſin complectitur nonnullis tunicis membranaceis, fuſcis, hinc inde fluctuantibus, juxta culmum communiter ſurgunt faſciculi foliorum qvidam, qvæ folia fere bicubitalia ſunt, anguſta, lineasqve duas fere lata, attenuata, flexilia, dilute viridia ad baſin ſe mutuo amplexantia. Hexapeda, circiter culmi altitudo,

titudo, unica prope radicem fere uncia, freqventisſime vero ſemuncia eſt craſities.

Panicula ſparſa per intervalla, pedunculos habet, tam unciales, qvam ſesqviunciales, hi uno latere ſunt plani, v. admodum concavi, marginibus ſub ſerati, altero latere convexi & gibbi, prodit panicula e ſinu duorum foliorum ex adverſo poſitorum, qvorum longius qvadriunciale aut biunciale, vagina membranacea ſemunicali inſtructum, brevius autem vaginam repreſentat fuſcam, membranaceam, uncialem & in accutum mucronem attenuatam. Panicula ipſa a tribus ſeparatis partibus compoſita eſt qvarum poſterior uno, duobus comuniter tribus, conſtat pedicellis longioribus e vagina prodeuntibus, anterior pars etiam tribus ſæpisſime conſtat pedicellis, tertia ſ. media paniculæ pars plures ſæpisſime habet pedicellos, ſtatim divaricantes, cæteris breviores qvorum origini etiam adjacet vagina.

Hi pedunculi extremo ſuo aut in alios pedunculos partiales ſubdividuntur, aut duo vel plura ſuſtinent amenta.

Amenta ovata, imbricata, teretia ſenſim in accutum mucronem attenuata, lineis qvatuor aut qvinqve longa, compoſita e ſqvamis ovatis, ſubcarinatis, bifidis, membranaceis, medio obſcuro margine, luteo fuſcis, linearum duarum circiter longitudine, uniusqve circiter latitudine.

Stamina filamenta tria filiformia æqvalia ad baſin ſqvamarum cui æqvalia inſerta, *Antheræ* oblongæ minimæ.

Pistil Germen minimum Stylus fili formis Stigmata tria capillaria

Semen unicum, triqvetrum intimo latere planum cæteris magis gibbum, ad basin villis v. filamentis tenuissimis cinctum.

Locus habitat in Dania undiqve, in fluviis, lacubus & aqvis stagnantibus, præterea freqens in qvam plurimis septentrionalibus locis ubi gelu non attingit radices, ab initio Junii mense ad finem ejus floret & medio v. fine augusti, semen gerit ma turum.

Qvalitas & Usus; Radix hujus plantæ subducis est cum vi astrictoria. Culmi usus in medicina nullus cognitus. In æconomia e contrario multiplex est. e. gr. A. rusticis straminis loco pecudibus substernitur, etiam straminis vice adhibitur pro tegendis pauperum tuguriis, ad tegetes scabellarum pedum illis utimur, ad cathedrarum sedes, His etiam in farciuntur clitellæ & sustentantur boves, defectu præstantioris pabuli.

Scirpi

♂ Culmo triqvetro panicula foliacea

I. Scirpus maritimus Danic. Søe Sif. German See binsen: Svec. Haf Sæf.

Cyperus culmo triqvetro panicula foliacea, pedunculis simplissimis spicis confertis. Roy Lugd. 50.

Cyperus panicula subsessili, capitulis subovatis Gvett. Stamp. 2. p. 414.

Cyperus rotundus inodorus germanicus Bauh. pin. 14. theat. 215

Cyperus rotundus inodorus anglicus Bauh. pin. 14.

Cyperus

Cyperus panicula compacta e ſpicis teretibus crasſioribus compoſita Scheuz hiſt. 400.
Gramen Cyperoides panicula ſparſa majus Bauh. pin. 6.
Scirpo Cyperus paluſtris, radice repente nodoſa in odora, panicula ſparſa, capitulis majoribus Mich. g. 48.
Scirpus culmo triqvetro panicula conglobata foliacea, ſpicularum ſqvamis trifidis intermedia ſubulata Lin. Flor. Svec. 39. Spec. plant. 51.

Radix perennis, fibroſa, ſub ramoſa, de ſe ſpargens viticula longa, lineam unam, plus minus craſſa, intus albicans & membranacea, extus tunica fuſca veſtita.

Culmus, erectus, triqveter, accutangulus & ſubſtriatus, altitudo varia bipedalis, ſes qvipedalis, jam qvidem altior, craſitiem habet freqventisſime linearem, in ſtructus vagina foliorum, qvæ culmum complectitur a radice usqve ad ſpithamale, aut pedale fere ſpatium. Folia ſunt aliqvot, qvina & ſena ſcilicet ereata, carinata, lineas tres plus minus lata, ſubtilisſime ſtriata & in accutum mucronem attenuata.

Panicula oritur e ſinu duorum v. trium foliorum qvorum *longius*, & qvidem poſterius erectum palmarem aut ſemipedalem habet longitudinem, craſitiemqve linearem, *brevius* magis declinatum, & a parte anteriori bipollicarem freqventisſime habet longitudinem & ſemilinearem latitudinem, utra carinata, ſi deorſim digiti ducantur aſperiuſcula & ſenſim in accutum mucronem attenuata.

Hi pedunculi medio excepto oriuntur e membrana bilineari amplexicauli & ſubfuſca.

Unum v. duo folia breviora, ſi exiſtunt nihil, fere aliud ſunt, qvam ſqvamæ membranaceæ ad baſin ariſtam prolongatam habentes. Pa-

Panicula coarctata, pedunculis qvam sæpisſime conſtat tribus, trigonis, apice qvam baſi crasſioribus, qvorum poſterius, & qvidem longisſimus pollicare v. bipollicare, cujus ſumitati unum, v. duo qvam ſæpisſime inſident amenta. Reliqvi duo pedunculi ſunt brevisſimi vix ſemipolicarem habentes longitudinem, qvorum unus, & qvidem medius, qvinqve v. ſex denſe congeſta ſuſtinet amenta anterius tantum duo vel tria.

Amenta oblonga, ovata, teretiuſcula cylindracea de hinc in mucronem faſtigiata, unius v. duarum linearum habent latitudinem & pollicarem v. ſemipollicarem longitudinem, compoſita ſunt e ſqvamis denſe & imbricatim poſitis, ſubovatis, carinatis, trifidis & ſubfſucis, bilenearem habentibus longitudinem & linearem latitudinem.

Stamina filamenta tria filiformia receptaculo in ſerta longitudine ſqvamarum *Anth.* lineares erectæ ſulcatæ.

Piſtil: Germen minimum ſubtrigonum, Stylus filiformis; Stigma bipartitum filiformis.

Semen intimo latere planum externo gibbum, ad baſin tribus villis niveis freqventisſime inſtructum.

Locus habitat in littoribus marinis locisqve mari adjacentibus.

II. *Scirpus Sylvaticus* Dan. Cyper. Græs. German. Vald-Læchel. Læchel binſen. Svec. Skogs Sæf

Cyperus culmo triqvetro, panicula foliacea, pedunculis nudis ſupra decompoſitis, ſpicis confertis Roj Lugdb. 49.

Gramen Cyperoides mileaceum Bauh. pin. 6.

Gramen

Gramen arundinaceum, foliis acutisſimis panicula multiplici, cyperi facie. Læſ. pruſſ. 119. t. 33.

Scirpus culmo triqvetro folioſo, umbella folioſa; pedunculis nudis ſupra decompoſitis, ſpicis confertis, Lin. Fl. Sv. 38. Sp. pl. 51.

Radix fibroſa, veluti lignoſa, foris fuſca intus ſubfuſca, ſi diſſecetur punctis nigricantibus inter ſperſa.

Culmus erectus, trigonus, ſtriatus, altitudini ſesqvipedalis imo bipedalis, craſitiei variæ, ad radicem foliis, vaginisqve ſtriatis ſubfuſcis veſtitus, a radice ad paniculam usqve qvinqve geniculis qvam ſæpisſime deſtinctus, a qvorum ſingulo oritur folium ſubſtriatum lineare in accutum mucronem atenuatum longitudine pedali, & ſemipollicari latitudine.

Panicula ſparſa, conſtans pedunculis triqvetris, ſubſtriatis, validis, qvorum qvilibet oritur a qvodam producti culmi geniculo, qvæ genicula brevisſimo ab invicem ſpatio discreta, a qvorum ſingulo qvoqve oritur folium, qvorum infimum paniculæ ſubjectum reliqvis longius, ſc. ſemipedale, lineas duas tresqve latum, reliqva ſenſim breviora evadunt & anguſtiora. Pedunculi circumdantur baſi vagina amplexicauli, qvaſi truncata ſubtiliter ſtriata, plus minus unciali, qvorum ſumitati inſidet panicula partialis, brevioribus & tenuioribus pedunculis conſtans ſemunicalibus & uncialibus, qvorum qvilibet prodit ex ala folioli aut vaginulæ lineas duas, tres, qvatuorqe longæ, lineam unam ad baſin latæ; Cæterum ſunt hi partiales pedunculi reliqvis ſimiles, differunt tantum magnitudine;

ne; ſumi tati ipſorum, aut panicula ſubpartialis aut amenta conferta inſident.

Amenta teretia utrinqve mucronata reſpectu cæterorum minima lineam unam cum dimidia longa & unam lata, compoſita e ſqvamis imbricatis, ſtriatis, v. tribus lineis per longitudinem deſtinctis.

Stamina filamenta tenuisſima, inſidentia lineis nerveis, qvibus ſqvamæ ſunt notatæ Anth. minimæ.

Piſtil: Germen minimum, Stylus cirroſus ſubtilisſimus, glumæ paululum longius; Stigma trifidum

Locus in umbroſis & humentibus Daniæ ſylvis ad margines paludum, in ſylva ſ. d. Gyldenlund & aliis copioſe habitat.

